

Lärohandledning

Skolbyrå, Fredrik Freud och Tina Persson

VÅRA DIKTER

Jiddisch

LÄRARHANDLEDNING - VÅRA DIKTER PÅ JIDDISCH

Våra dikter på jiddisch är en serie av filmade dikter. Våra dikter finns också på de andra svenska minoritetsspråken, med olika dikter och filmer för varje språk. Dikterna är varierade till form och rytm, och diktfilmerna består av dramatiseringar och animationer. Dessa ger en fördjupad upplevelse och ett visuellt stöd till dikten, vilket ökar förståelsen av det skrivna ordet. Förhoppningen är att diktfilmerna sätter i gång en nyfikenhet och kreativitet kring det egna skapandet.

I denna handledning finns korta beskrivningar av varje diktfilm på jiddisch, vilka kan användas i modersmålsundervisning. Det finns också en liten gloslista till varje film.

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas. Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).

Syfte och målgrupp

Syftet med programmen är att väva in och arbeta med poesi kopplat till våra minoritetsspråk. Dikter är ett sätt att uttrycka sina känslor, men också en möjlighet att göra sin röst hörd. Våra dikter ger en enkel ingång till diktläsning och minoritetsspråken. Genom kopplingen mellan poesi och språk visar programmet på vägar in i både poesins och minoritetsspråkens värld. Med hjälp av programmen kan eleverna möta dikter och språk i en pedagogisk inramning som underlättar förståelsen för dikter och diktläsning. Eftersom dikterna är skrivna på de olika minoritetsspråken kan de vara en väg in i de olika språkens kulturer och kan på så sätt öka förståelsen för dessa.

Målgruppen är främst elever på högstadiet och gymnasiet.

Handledningen ger dig hjälp att utveckla arbetet med poesi i modersmålsundervisningen på jiddisch. På nästa sida finns frågor och övningar som går att använda till alla diktfilmerna. Sedan följer beskrivningar till dikterna på jiddisch och gloslistor till varje diktfilm.

Med hjälp av de olika uppgifterna kan du tillsammans med dina elever använda dikterna för att fördjupa er förståelse för språket.

Arbeta med programmen

Förutom de ord och begrepp som står kopplade till varje enskild film, finns här också frågor och övningar som kan användas till alla filmer. Välj ut de frågor och övningar som du tror passar din elevgrupp bäst.

Frågor till diktläsningen

- Vad handlar texten om?
- Hur tolkar du texten? Har texten något budskap? I så fall vilket?
- Vilka känslor och tankar väcker texten?
- Finns det mönster som upprepas i texten? Ge exempel.
- I vilket sammanhang och av vem skrevs dikten, tror du? Varför tror du det?
- Vilka andra texter som påminner om den här dikten har du läst förut? På vilka språk?

Övningar efter diktläsningen

- När är dikten skriven? Ta hjälp av innehåll, språk och form. Kanske kan ni hjälpas åt att sätta in dikten på en tidslinje?
- Läs dikten högt för varandra. Variera tonfall och inlevelse. Vad händer med dikten om ni läser den argt? Nervöst? Glatt? På dialekt?
- Översätt dikten till svenska. Tänk på att du inte måste översätta varje ord exakt - du ska fånga känslan och budskapet.
- Skriv om dikten så att den ändrar stil, men inte budskap. Vad ändrar du?
- Varför är det viktigt att få uttrycka sig på sitt eget språk?
- På vilket sätt är det viktigt att det finns poesi på minoritetsspråk? Vad säger dikten om det språk som den är skriven på, och den kultur som språket finns i?
- Prova att lära dig dikten utantill. Vilka knep kan du använda för att lära dig den på ett enklare sätt? Till exempel mönster, rytm, stilgrepp etcetera.

Nisht dain libinke

Main lebn! Main guf! Main viln! Maine tnoiem! Tina
Perssons lid *Nisht dain libinke* iz a lid vegn zachn vos zenen
zельbstfarshtendlech un noch alts azoi shver. Ver s'hot a guf,
hot oich dos recht tsu bashlisen ibern guf. Klor vi der tog!

Arbeta tillsammans med några utvalda ord ur dikten

Ta hjälp av frågorna:

Vad betyder ordet?

Varför tror ni att det här ordet finns med i dikten?

Vilken känsla får ni när ni hör ordet?

Vilken stämning skapar ordet i dikten?

Vilka synonymer kan ni hitta till ordet?

aher	-	hit
libinke	-	älskling
freid	-	fröjd
mesukn	-	jävligt
shtark	-	stark
beyz	-	förbannad
fray	-	fri
a vintl	-	en vind
shosei	-	motorväg

Ich hob lib

Der jidisher oisdruk *lib hobn* banitst men ven me vil oisdukn epes vos iz undz tsum hartsn. S'shtimt mit di shvedishe verter *gilla, tycka om* och *älska*.

Dos lid iz ful mit simboln fun jidishkeit. Jeder fraitik bakt men in a sach jidishe heimen chale - a geflochn vaibroit vos iz nisht bloiz shein, nor zis un geshmak. Dos gute lebn iz der iker fun jidishkeit un dos lid bashraibt di libshaft tsum zisn lebn. Di jidishe mame iz oich a tipisher jidisher simbol, zi hot dir dos lebn gegeben. Un di libshaft tsu der mamen iz a natirlecher teil funem zisn lebn.

Arbeta tillsammans med några utvalda ord ur dikten

Ta hjälp av frågorna:

Vad betyder ordet?

Varför tror ni att det här ordet finns med i dikten?

Vilken känsla får ni när ni hör ordet?

Vilken stämning skapar ordet i dikten?

Vilka synonymer kan ni hitta till ordet?

ich hob lib	-	jag älskar/tycker om
tzuker	-	socker
honik	-	honung
broit	-	bröd
puter	-	smör
epl	-	äpple
barn	-	päron
mutter	-	mamma

Ich hob dich noch nit gezen

Tsilie Dropkin iz geboirn gevorn in Vaisrusland 1887. In 1912 hot zi zich aribergeklitn kein Niu-Jork un dortn hot zi gelebt biz ir toit. Beshas ir lebn hot zi publikirt ein buch (*In beisn vint*, 1935) un di lider hobn gehat temes vi seks, libe un toit. Jene tsaitn zenen di temes geven provokativ. Durch di lider ire hot zi zich dervegt provotsirn di algmeine meinungen vegn libshaft. Dos lid *Ich hob dich noch nit gezen* iz davke vegn dem toit, nor mit an erotishn unterton.

Arbeta tillsammans med några utvalda ord ur dikten

Ta hjälp av frågorna:

Vad betyder ordet?

Varför tror ni att det här ordet finns med i dikten?

Vilken känsla får ni när ni hör ordet?

Vilken stämning skapar ordet i dikten?

Vilka synonymer kan ni hitta till ordet?

shlofn	-	att sova
a hilflozn	-	en hjälplös
a shvachn	-	en svag (person)
a shtumen	-	en stum
a toytn	-	döden